

Da li je dokazana Miloševićeva krivica? (II) Odgovornost nadređenog za zločine podređenih

Author: IWPR
ICTY

Tužiocima pokušavaju da dokažu da je Milošević odgovoran za ratne zločine, zločine protiv čovečnosti i za genocid, jer je on kao komandant odgovoran za dela svojih podređenih. Ova teorija krivične odgovornosti, poznata kao 'komandna odgovornost', se često pogrešno tumači. Ona ne podrazumeva da je osoba koja je na položaju autoriteta automatski odgovorna za krivično delo podređenog i da za to treba da odgovara (u pravnom žargonu, taj princip je poznat kao 'stroga (apsolutna) odgovornost', i koristi se samo u građanskom, a ne u krivičnom pravu.)

Da bi komandant bio odgovoran za ponašanje svog podređenog, komandant mora pre svega da zna da se podređeni sprema da izvrši zločin, ili da je upravo počinio zločin. Ali, saznanje o tome samo po sebi nepovlači odgovornost komandanta. Autoritet komandanta podrazumeva moć (a samim po sebi i odgovornost) da utiče na ponašanje podređenog. Ako komandant zna da se podređeni priprema da izvrši zločin, a ne učini ništa da ga u tome spreči, onda komandant može krivično da odgovara za neizvršenje svoje odgovornosti, i za odgovornost za zločin koji je mogao da spreči, a nije to učinio. Isto tako, ako komandant naknadno sazna da je podređeni počinio zločin, njegova je dužnost da podređenog kazni. Ako to ne učini, komandant postaje odgovoran za zločin.

Sve tri optužnice (Kosovo, Hrvatska i Bosna i Hercegovina) Miloševića terete za zločine njegovih podređenih, za koje je znao ali nije ništa učinio da ih spreči ili kazni. Time je, smatraju tužiocima, prekršio Član 7(3) Statuta, koji glasi:

'Činjenica da je neko od dela navedenih u članovima 2 do 5 ovog Statuta počinio podređeni ne oslobađa njegovog nadređenog krivične odgovornosti, ako je nadređeni znao ili je bilo razloga da zna da se podređeni sprema počinuti takva dela, ili da ih je već počinio, a nadređeni nije preduzeo potrebne i razumne mere da spreči takva dela ili kazni počinioce.'

Sud mora da utvrdi da li je Milošević imao 'efektivnu moć' nad onima koji su počinili zločine. Priroda odnosa nadređeni/podređeni je drugačije opisana u optužnici koja se odnosi na Kosovo, i u onima koje se odnose na Hrvatsku i na Bosnu. Za vreme rata na Kosovu, Milošević je, kao predsednik SRJ, imao de jure kontrolu nad VJ i jedinicama MUP-a koje su bile pod komandom VJ. Tužiocima smatraju da je Milošević imao de facto kontrolu nad ostalim snagama koje su činile zlodela na Kosovu (npr. nad snagama Ministarstva unutrašnjih poslova.)

Hrvatski deo optužnice Miloševića tereti da je imao de facto kontrolu nad JNA i nad jedinicama TO jer je, barem od marta 1991. do konačnog raspada SFRJ, kontrolisao savezno Predsedništvo. Takođe ga tereti da je imao kontrolu nad vodećim ljudima kontra-obaveštajne službe JNA (KOS ili KOG). Uz to, kao predsednik Srbije, imao je kontrolu nad ključnim oficirima u Ministarstvu unutrašnjih poslova i u Službi bezbednosti Srbije. JNA i MUP Srbije, uključujući paravojne jedinice kao što su Crvene beretke (koje je navodno kontrolisao DB), su navedeni u optužnici kao počinitelji mnogih ratnih zločina i zločina protiv čovečnosti, u cilju prisilnog proterivanja ne-Srba iz jedne trećine teritorije Hrvatske koja je trebala da postane etnički čista.

Što se tiče Bosne, osim navodne kontrole nad JNA preko Predsedništva SFRJ, nakon raspada savezne države, Milošević je navodno imao ključan uticaj na članove Visokog saveta odbrane, u kome su bili predsednici SRJ i njenih republika, Srbije i Crne Gore. Uz to, Milošević je navodno imao de facto kontrolu nad JNA i VJ preko svoje de facto kontrole nad njenim visokim oficirima. Konačno, optužen je na osnovu svoje de jure kontrole nad MUP-om Srbije, uključujući DB, koja je imala komandnu kontrolu nad specijalnim jedinicama i paravojnim jedinicama koje su činile zločine u Bosni.

Ako bi bilo dokazano da je Milošević imao de jure kontrolu, podrazumevalo bi se i da je imao i efektivnu kontrolu. Ako se dokaže de jure odgovornost, Milošević mora da iznese dokaze kojima bi to opovrgao.

Da bi dokazali de facto kontrolu, tužiocima moraju da pokažu da je optuženi upravljao događajima i ljudima čak i kada nije imao legalnu vlast nad njima. Na primer, ako se pokaže da je Predsedništvo Jugoslavije slušalo njegove diktate, nije bitno što je on bio samo predsednik republike, bez formalne vlasti nad saveznim Predsedništvom.

Da bi pokazalo da je neko krivično odgovoran po teoriji komandne odgovornosti, tužilaštvo mora da dokaže da je ta osoba znala da je podređeni počinio, ili da namerava da počinio zločin. Komandant ne mora da bude

upoznat sa detaljima. Ako su okolnosti bile takve da bi razumna osoba postavila pitanje, komandant ne može da se brani odgovorom da nije znao za zločin -- on je dužan da istraži. Drugim rečima, ako je optuženom bilo rečeno da je njegovo Ministarstvo unutrašnjih poslova upleteno u zločine, njegova je dužnost bila da istraži. Ako to nije učinio, a pokaže se da je to bila istina, on može krivično da odgovara za zločine specijalnih jedinica. Kada se utvrdi da je potčinjeni počinio, ili da s sprema da počinio zločin, komandant mora da preduzme sve potrebne i razumne mere da spreči zločin, odnosno da kazni počinioce. Na primer, ako je optuženi znao da Mladić planira da napadne sigurnu zonu, koristeći materijal i ljudstvo iz MUP-a Srbije, Milošević je morao da uskrati podršku Mladiću. Ako je zaista imao efektivnu kontrolu nad njim, onda je trebao da mu naredi napad zaustavi [dokazi upućuju na zaključak da je Milošević upravo to učinio kada se Mladić 1993-e godine pripremao da napadne Goražde.]

Treći deo ovog izveštaja analizira odgovornost za genocid i za podržavanje izvršenja genocida.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Serbia](#)
[Kosovo](#)

Topic: [War crimes](#)

Focus: [Coalition for International Justice \(CIJ\) Trial Reports Archive \(Bos-Hrv-Srp\)](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/da-li-je-dokazana-milo%C5%A1evi%C4%87eva-krivica-ii>